

ALBERTINA NUGTEREN - RELIGIE EN NATUUR

Albertina Nugteren heeft zich gedurende het onderzoek dat resulteerde in haar boek *Belief, Bounty, and Beauty. Rituals around Sacred Trees in India* jarenlang beziggehouden met de verbinding tussen natuur en religie. Daarin onderzocht ze de wisselwerking tussen materiële en symbolische waarden rond bossen, heilige bomen en het gebruik van sacrificieel hout voor rituele en iconografische doeleinden. Zo beweegt ze zich van kosmische bomen in Indiase scheppingsmythen, naar de historische bossen waarin vorsten met hun gevolg op jacht gingen; van gewijde bijlen waarmee uitverkoren bomen werden omgehakt om in het vuuroffer, als godenbeeld of bij tempelbouw dienst te doen, naar klassieke romanfiguren die in hun liefdesverlangen het ritme van de boom-seizoenen bejubelden dan wel betreurden; van de Boeddha wiens biografie op alle belangrijke momenten met bomen verbonden is, naar Krishna wiens lichaam als fossiele boomstam in Puri aangespoeld zou zijn; en van rituelen rond heilige bomen op ongeveer iedere straathoek in het huidige India, naar allerlei ecologische mobilisatieprocessen waarbij selectief wordt teruggegrepen in de schatkist van India's heilige teksten, het boom-motief in de beeldende kunsten, en de verheerlijkte gewoonten van tribale bevolkingsgroepen.

Hierin wordt in voorbeelden van zo'n 3000 jaar rituele praktijk aangetoond dat bomen in allerlei vormen van heilige geografie het heden met het verleden verbinden, het materiële met het symbolische, en het hedendaags-ecologische met het traditioneel-heilige. En hoewel in India hindoe religiositeit voor een belangrijk deel tot een tempelcultus is geworden blijkt dat de blijvende religieuze inbedding in de natuurlijke wereld de hedendaagse 'groene' her-interpretatie in de hand werkt. Dat in zaken die met het milieu te maken hebben zulke religieuze inspiratie tegelijk tot succes leidt en uiterst ambivalent is zet tot een kritische positie aan. Immers, vele van de oude geschriften waarnaar hedendaagse activisten verwijzen om eraan te herinneren hoe milieu-bewust en eco-vriendelijk de Vedisch-hindoeïstische voorouders waren, zijn direct of indirect verbonden met het kappen van bomen. Vele goed bedoelde maar naïeve overwegingen over India's veronderstelde ecologische wijsheid in selectief geciteerde tradities worden nu naar boven gehaald en toegepast op hedendaagse problematiek. Dit resulteert weliswaar in een schat aan mooie inspirerende beelden maar vraagt de wetenschapper om methodologische terughoudendheid.

Deze noodzaak tot een zekere terughoudendheid wordt in een grotere academische kring naar voren gebracht, bijvoorbeeld in conferenties (Delhi, Gainesville, San Diego, Nijmegen, Perth, Thimphu), publicaties over milieueducatie, maar ook door participatie aan het internationale forum Religion and Nature en het daaraan gelieerde tijdschrift *Journal for the Study of Religion, Nature, and Culture*.